

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

Кафедра мистецьких дисциплін

Методичні рекомендації
до виконання курсових робіт зі спеціалізації

**МЕТОДИКА ПОСТАНОВКИ
МУЗИЧНО-ВИХОВНИХ ШКІЛЬНИХ ЗАХОДІВ**

ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА

**МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

*Для студентів спеціальності 014
Середня освіта (Музичне мистецтво)*

Чернігів
2018

УДК 373.3/.5.015.31:78(072.057.875)
ББК Ч421.38р30
М54

Укладачі: **ДОРОШЕНКО Тетяна Володимирівна**,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри мистецьких дисциплін;
СКОРИК Тамара Володимирівна,
доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мистецьких дисциплін;
ВЕРГУНОВА Валерія Сергіївна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мистецьких дисциплін;
СИЛКО Роман Миколайович,
доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мистецьких дисциплін

Рецензенти: **ОСТРЯНКО Тетяна Сергіївна**,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи ЧНТУ
ОГІЄНКО Дана Петрівна,
доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мистецьких дисциплін

М 54 **Методичні рекомендації до виконання курсових робіт зі спеціалізацій: "Методика постановки музично-виховних шкільних заходів"; "Художня культура"; "Методика виховної роботи в закладах освіти"** [для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)]. Укл.: Дорошенко Т.В., Скорик Т.В., Вергунова В.С., Силко Р.М. Чернігів : НУЧК, 2018. 40 с.

Методичні рекомендації містять загальні вимоги щодо побудови, структури та оформлення курсової роботи, методичні вказівки до виконання її основних розділів, оформлення, організації процесу підготовки та порядок захисту

ББК Ч421.38р30
УДК 373.3/.5.015.31:78(072.057.875)

Рекомендовано до друку рішенням
вченої ради факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка (Протокол № 1 від 19.09.2018 р.)

© Дорошенко Т.В., Скорик Т.В.,
Вергунова В.С., Силко Р.М. 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. КУРСОВА РОБОТА ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА	6
1.1. Сутність та мета курсової роботи	6
1.2. Основні вимоги до курсової роботи.....	7
1.3. Обов'язки наукового керівника курсової роботи.....	7
2. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	8
2.1. Підготовчий етап роботи.....	8
2.2. Основна частина роботи.....	10
2.3. Заключний етап роботи	12
3. ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	14
4. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ.....	19
5. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ.....	21
5.1. Методика постановки музично-виховних шкільних заходів	21
5.2. Художня культура.....	24
5.3. Методика виховної роботи в закладах освіти.....	26
6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	28
7. ДОДАТКИ	29

ПЕРЕДМОВА

Залучення студентів освітнього ступеня магістр спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) до наукового пошуку здійснюється з метою реалізації їхнього інтелектуального потенціалу, підвищення творчої ініціативи, розширення наукового кругозору, розвитку навичок самостійного дослідження. Це сприяє активізації їхньої наукової активності, вимогливості до себе, бажання і потреби працювати самостійно, творчо і наполегливо.

Участь магістрантів Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка у науково-дослідній роботі забезпечується у таких формах:

- науково-дослідна робота, що входить до освітнього процесу;
- підготовка курсової роботи зі спеціалізації;
- виконання магістерської роботи;
- участь у наукових конференціях, конкурсах, олімпіадах та інших науково-практичних заходах;
- публікація результатів досліджень у збірках наукових робіт.

Одним з напрямків науково-дослідної роботи, що здійснюється в межах освітнього процесу, є написання курсової роботи зі спеціалізації, що виконується студентами індивідуально.

Курсова робота зі спеціалізації передбачає систематизацію, закріплення та розширення теоретичних знань, ознайомлення з методами, напрацьованими іншими дослідниками відповідно до обраної сфери (підготовка та організація музично-виховних шкільних заходів / виховна робота в закладах освіти / проведення уроків художньої культури); обґрунтування результатів власного дослідження; розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних з темою дослідження. Означена робота допомагає студентові оволодіти навичками наукового пошуку, які включають: ознайомлення з бібліографічними джерелами, аналіз та порівняння різних поглядів

на певні проблеми; творче осмислення та інтерпретацію матеріалу дослідження; формулювання чітких і логічних висновків, визначення перспектив подальших наукових розвідок з обраної проблематики.

Курсова робота зі спеціалізації – це свідомий досвід студента-магістранта у проведенні самостійного наукового дослідження, що є складовою підготовки магістерської роботи. Вона не може бути простим переказом наявних розвідок з обраної проблематики, а повинна містити певну наукову й практичну цінність. Курсова робота повинна мати творчий характер, певну наукову цінність, конкретне значення для вирішення актуальних проблем обраної спеціалізації, а її висновки та результати – практичне застосування.

Тематика курсових робіт зі спеціалізації визначається у відповідності до завдання конкретної навчальної дисципліни зі спеціалізації («Методика постановки музично-виховних шкільних заходів», «Художня культура», «Методика виховної роботи в закладах освіти»). Тематика курсових робіт затверджується на засіданні кафедри мистецьких дисциплін. Керівництво здійснюється найбільш кваліфікованими та досвідченими викладачами.

Дані методичні рекомендації призначені для організації процесу написання, підготовки та захисту курсової роботи відповідно до обраної спеціалізації.

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КУРСОВОЇ РОБОТИ ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

1.1. Сутність та мета курсової роботи

Курсова робота – це кваліфікаційна письмова робота студента з дисципліни, яка передбачена навчальним планом як обов'язкова складова освітнього процесу.

Виконання і захист курсової роботи зі спеціалізації дозволяють визначити рівень теоретичної та практичної підготовки магістранта, його вміння самостійно працювати з науковою літературою, правильно аналізувати та узагальнювати навчальний матеріал. Курсова робота є своєрідним узагальненням процесу навчання зі спеціалізації.

Метою курсової роботи є:

- систематизація, поглиблення і закріплення теоретичних і практичних знань;
- вироблення вмінь і навичок застосовувати набуті знання при розв'язанні конкретних завдань;
- формування розуміння існуючих науково-практичних проблем з обраної спеціалізації і набуття вміння їх розв'язувати;
- оволодіння методикою наукового дослідження при вирішенні проблемних питань, які досліджуються в курсовій роботі, узагальнення та логічний виклад матеріалу;
- розвиток вміння студента самостійно вивчати й узагальнювати наукові джерела, правильно їх застосовувати під час проходження практики зі спеціалізації.

Виконання курсової роботи зі спеціалізації передбачає: ґрунтовне засвоєння необхідного теоретичного матеріалу, закріплення навичок дослідницької роботи згідно із завданням наукового керівника; уміння використовувати отримані знання в конкретній ситуації; уміння теоретично обґрунтувати результати роботи та робити з них висновки; грамотно, без помилок, написати текст роботи відповідно до правил оформлення наукової документації; уміння логічно побудувати доповідь, захистити сформульовані положення та висновки; проявити здібності до самостійного пошуку розв'язання завдань.

1.2. Основні вимоги до курсової роботи

Курсова робота повинна відповідати таким вимогам:

- бути цілеспрямованою, тобто присвяченою дослідженню однієї проблеми;
- логічно та послідовно структурованою за змістом;
- вирізнятися глибиною дослідження та повнотою висвітлення визначених питань;
- бути переконливою в аргументації викладених думок;
- характеризуватися точністю і стислістю формулювань, конкретністю викладу матеріалу;
- відзначатися обґрунтованістю висновків і рекомендацій;
- бути грамотно оформленою;
- демонструвати вміння студентів працювати з науково-монографічними, правовими джерелами з досліджуваного питання.

Структура курсової роботи має бути такою: титульний аркуш; зміст, вступ, перелік умовних позначень (за необхідності); 2-3 розділи (в кожному 2-3 підрозділи), що розкривають зміст проблеми; висновки, список використаних джерел, додатки.

1.3. Обов'язки наукового керівника курсової роботи

Науковий керівник має:

- надавати допомогу у виборі теми, у розробці плану курсової роботи, у доборі літератури, визначенні методів дослідження тощо;
- визначати поетапні терміни виконання курсової роботи;
- контролювати виконання курсової роботи;
- проводити індивідуальні консультації протягом терміну роботи над дослідженням;
- доповідати на засіданні кафедри про виконання та завершення роботи;
- надати рецензію на роботу.

Термін виконання курсової роботи визначається навчальним планом. Так, згідно робочих планів студенти-магістранти заочної та денної форми навчання виконують курсові роботи зі спеціалізації з таких навчальних дисциплін: «Методика постановки музично-виховних шкільних заходів», «Художня культура», «Методика виховної роботи в закладах освіти».

2. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Процес підготовки курсової роботи можна умовно поділити на такі основні етапи: підготовчий (вибір теми курсової роботи; складання плану курсової роботи); основний (збирання та аналіз джерел, необхідних для написання курсової роботи, робота над змістом); заключний (оформлення курсової роботи).

Раціонально організувати роботу над дослідженням, правильно розподілити свій час. Своєчасно розробити обрану тему допоможе алгоритм написання роботи. Це дисциплінує виконавця, лімітує термін, відведений на вибір теми, підбір та наліз літератури з теми дослідження, написання, оформлення та захист курсової роботи.

При написанні курсової роботи слід дотримуватися такого алгоритму:

- обрати тему курсової роботи;
- визначити об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження;
- зібрати та проаналізувати джерела та літературу з теми;
- скласти попередній план роботи;
- написати вступ;
- встановити основні факти та узгодити їх;
- написати основний текст роботи;
- сформулювати висновки;
- оформити список використаних джерел;
- підготувати додатки (якщо це потрібно для ілюстрації окремих положень теми дослідження);
- підготуватися до захисту курсової роботи.

2.1. Підготовчий етап роботи

Етап починається з вибору теми курсової роботи зі спеціалізації, її осмислення та обґрунтування. Перевага надається темі, при розробці якої студент може виявити максимум особистої творчості та ініціативи.

Тематика курсових робіт складається провідними викладачами кафедри мистецьких дисциплін відповідно до навчального і робочого навчального планів напряму підготовки магістрантів спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво). Зазначений перелік не є вичерпним. Студент має право запропонувати свою тему з обґрунтуванням доцільності її дослідження та подати заяву про її затвердження завідувачу кафедри.

Кожному студенту кафедра призначає наукового керівника, який здійснює науково-консультаційне керівництво роботою студента.

Студенти денної форми навчання мають визначитися щодо теми курсової роботи протягом 4-6 тижнів, а студенти заочної форми навчання – 4-8 тижнів з початку навчального семестру, після чого на кафедру подається заява студента на ім'я завідувача кафедри із зазначенням теми курсової роботи і кандидатури наукового керівника (див. Додаток А).

При виборі теми необхідно враховувати, що в межах однієї форми навчання, як правило, не допускається виконання курсової роботи за однією і тією самою темою двома чи більше студентами. Тому на кафедрі повинна зберігатися інформація для студентів про вільні теми курсових робіт.

При виборі теми слід враховувати такі моменти:

– актуальність дослідження (наукова і суспільна). Наукову актуальність визначають ступінь опрацювання вченими даної теми, наявність дискусій з основних питань теми, продуктивність тих методологічних засад, на яких велась її розробка. Суспільна актуальність пов'язана з можливістю використання історичного досвіду в сучасних умовах для вирішення гострих питань сьогодення;

– серед факторів, які впливають на хід опрацювання теми і мають зумовити її вибір – наявність відповідної джерельної бази.

Після визначення теми дослідження має бути обґрунтовано дослідницьке завдання. Тобто визначено об'єкт та предмет дослідження.

Об'єктом дослідження є предметне поле дослідження, частина об'єктивної реальності, що вивчається. *Предмет* дослідження – це те, що безпосередньо буде досліджено у роботі. Таким чином, предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхом його досягнення. Мета передбачає те, що слід зробити у ході дослідження. Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхом його досягнення. Кінцевий результат відображає очікуваний від виконання позитивний ефект, який формулюється двоступенево: перша частина у вигляді суспільної корисності; друга – у вигляді конкретної користі, віднесеної до основного предмета дослідження. Конкретизація мети дослідження відбувається шляхом окреслення конкретних завдань. Виконання завдань дослідження неможливе без ознайомлення з основними джерелами та літературою з теми курсової роботи.

2.2. Основна частина роботи

Після затвердження теми курсової роботи та призначення керівника студент приступає до її виконання. Цей етап починається з вивчення та конспектування джерел з теми курсової роботи. Вивчення літератури треба починати з праць, де проблема відображається в цілому, а потім перейти до вузких досліджень. Конспектуючи матеріали, слід постійно пам'ятати тему курсової роботи, щоб виписувати тільки те, що має до неї відношення.

Проаналізований та систематизований матеріал викладається відповідно до розробленого і погодженого з керівником плану у вигляді окремих розділів і підрозділів. При цьому студент, як правило:

- 1) наводить і розглядає різні погляди щодо суперечливих проблем окремими науковцями та практичними працівниками;
- 2) визначає свою позицію щодо спірних проблем, підтримуючи одну чи кілька з висловлених точок зору або формулюючи свою власну точку зору з наведенням відповідних аргументів;
- 3) аналізує відповідні положення першоджерел;
- 4) підтримує чи вносить пропозиції поліпшення практики їх застосування;
- 5) формує інші пропозиції теоретичного та науково-методичного характеру.

При використанні в курсовій роботі нормативних матеріалів, теоретичних положень інших авторів, студент повинен посилатися на відповідні джерела. Ці посилання забезпечують фактичну

вірогідність відомостей про документ, що цитується, дають можливість ознайомлення з документом, одержання уявлення про його зміст, обсяг. Посилатися потрібно на останні видання публікацій. Не допускаються так звані «запозичення», коли матеріали чи положення видаються за власний доробок студента. Не можна також допускати суцільного цитування відповідних джерел чи іншого їх надмірного використання, коли «питома вага» такого використання в курсовій роботі перевищує 50 відсотків.

Проблема цитування та узагальнення посідає важливе місце при роботі з джерелами. При виконанні дослівних виписок, які пізніше у тексті можуть стати цитатами, потрібно бути особливо обережними. Переписувати потрібно дослівно, включно з помилками і знаками пунктуації. Цитування варто звести до мінімуму і вдаватися до нього лише тоді, коли воно справді необхідне. Цитуючи, треба дотримуватися кількох формальних правил:

- цитата повинна бути дослівною;
- цитата не повинна бути надто довгою;
- цитата повинна подаватися у лапках і супроводжуватися посиланням на джерело у примітці;
- вилучення певних фрагментів, яке дозволяє уникнути довгого цитування, позначається трикрапкою ... ;
- пояснення, які розривають текст цитати, подаються у квадратних дужках – [];
- цитати, які є незавершеним реченням, граматично узгоджуються із авторським текстом.

Перефразовування (переказування), як правило, становить матеріал для більшої частини тексту курсової роботи. Це означає, що вже на етапі нотаток студент починає писати текст своєї праці. Слід прагнути передати думку автора як найближче до оригіналу з використанням власної лексики.

Для уникнення плагіату слід дотримуватися таких підходів:

- виділити основні ідеї;
- змінити структуру речень;
- використовувати синоніми або слова з подібним значенням;
- змінювати форми слів. При цьому наприкінці речень обов'язково мають бути посилання.

Узагальнення дозволяє одним реченням передати зміст цілого розділу або цілої авторської праці.

Працюючи над роботою, слід пам'ятати, що однією з вимог до написання роботи є її самостійність та творчість. Робота, перенасичена посиланнями, запозиченнями зі статей, підручників, монографій, не може бути позитивно оцінена. Курсова робота повинна бути написана гарною літературною мовою.

Якщо використовуються відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, таблиць з джерела, на яке зроблене посилання в курсовій роботі. Внутрішньо-текстові посилання на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, [1, с. 6]. Допускається наводити посилання на джерела у виносках.

При написанні основного тексту курсової роботи потрібно визначити основні факти та перевірити їх достовірність. Перевірка може бути здійснена шляхом порівняння відомостей у різних джерелах інформації, а також при зверненні до довідкових видань. Треба визначити надійність джерела. Тому варто перевірити репутацію джерела інформації, особливо це стосується матеріалів, які поширюються мережею Internet. Також важливим є питання компетентності автора джерела (чи є він спеціалістом у цій царині, чи має наукове звання, чи має інші праці з цієї проблематики тощо). Першоджерела мають перевагу над вторинними матеріалами.

Важливою складовою написання курсової є пошук, осмислення та встановлення зв'язків та закономірностей між явищами та подіями. На цьому етапі власне і виникає наукове знання. Студент отримує змогу зреалізувати своє право на власне розуміння поглядів того чи іншого дослідника або зрозуміти проблематику певного наукового напрямку.

2.3. Заключний етап роботи

На цьому етапі передбачається оформлення курсової роботи, написання висновків, оформлення списку літератури та додатків, редагування тексту, його доопрацювання з урахуванням зауважень наукового керівника, підготовка роботи до захисту.

Список джерел (бібліографічний апарат) в курсовій роботі – це ключ до джерел, якими користувався автор при її написанні. Він свідчить про ступінь обізнаності студента з наявною літературою з теми роботи.

Бібліографічний список – це елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описування використаних джерел і вміщується з нової сторінки під назвою «Список використаних джерел». Такий список є складовою частиною курсової роботи, відображає самостійну творчу роботу її автора, дозволяє оцінити ступінь фундаментальності проведеного дослідження.

Найбільш доцільним є спосіб розміщення літературних джерел, коли прізвища авторів і назви (якщо автор незазначений) розміщуються за алфавітом.

До цього списку включаються закони та інші нормативно-правові акти, монографії, збірники наукових праць, їх складові частини, статті, посібники, підручники, тези доповідей, дисертації, автореферати дисертацій тощо.

Відомості про літературу, яка включена до списку, необхідно давати згідно з вимогами державних стандартів з обов'язковим наведенням назв праць і вихідних даних видавництва.

Приклади оформлення бібліографічного опису використаних джерел (див. Додаток Е).

3. ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Обсяг. Оптимальний обсяг для курсової роботи становить 30-35 друкованих сторінок.

Рекомендовані орієнтири стосуються основного тексту курсової роботи і не поширюються на список використаних джерел та додатки.

Допускається відхилення від зазначених орієнтирів у межах 20 відсотків. Якщо обсяг курсової роботи перевищує вказані межі, науковий керівник може зазначити це як недолік. Якщо обсяг курсової роботи менший 30 сторінок, така робота, як правило, не допускається до захисту.

Курсова робота виконується українською мовою.

Структура курсової роботи. Обов'язковими складовими курсової роботи є:

- 1) зміст;
- 2) вступ;
- 3) основна частина;
- 4) висновки;
- 5) список використаних джерел.

Титульний аркуш є елементом наукової курсової роботи. З нього починається нумерація сторінок, хоча номер сторінки на ньому не проставляється. На наступних сторінках номери проставляються у правому верхньому куті сторінки без крапки після цифри. У курсових роботах зазначають повну назву навчального закладу та його відомчу підпорядкованість, факультет, кафедру, на якій виконана робота, назву роботи, дані про студента та наукового керівника, місто та рік подання роботи до захисту (див. Додаток Б)

Зміст. Він відповідає планові роботи, про який йшлося вище. Єдиною відмінністю є зазначення номерів сторінок. Вказується лише номер початкової сторінки пункту плану (див. Додаток В).

Вступ. У вступі обґрунтовується актуальність і науково-практичне значення обраної теми курсової роботи, визначається її мета та завдання, ступінь її дослідженості в науковій вітчизняній та зарубіжній літературі, об'єкт та предмет, методи дослідження, структура курсової роботи. Рекомендований обсяг вступу – 2-3 сторінки.

Основна частина передбачає змістовне розкриття питань, які становлять предмет дослідження.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, таблиць, малюнків, формул подають арабськими цифрами без знаку №. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапки не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: 2.3 (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Кожен наступний абзац починається відступом 10 мм. Між абзацами немає додаткових інтервалів.

Заголовок будь-якої зі структурних частин не може знаходитися у кінці аркуша, після нього мусять бути принаймні два рядки тексту, що знаходяться на відстані 5 мм від заголовка.

Жоден заголовок не може закінчуватися крапкою. Якщо він довший одного рядка, то не слід вживати перенесення (поділу) слів; наступний рядок повинен починатися з того самого відступу.

Заголовки змісту, вступу, висновків, списку джерел і літератури, додатків, списків позначень та скорочень повинні бути розміщені по центру рядка і написані великими літерами звичайним жирним шрифтом. Після заголовку пропускається один рядок.

Кожний розділ починається з нового аркуша. Розділи позначаються арабськими цифрами. Заголовок розділу має бути розміщений у наступному рядку під номером, по центру рядка. Всі назви пишуть великими літерами звичайним жирним шрифтом.

Розділ може поділятися на підрозділи, які в свою чергу, можуть ділитися на дрібніші структурні частини. Не бажано, щоб ступенів поділу було більше ніж чотири.

Підрозділ і перший його ступінь поділу позначаються арабськими цифрами і починаються без відступу з лівого боку рядка. Треба зберігати невеликий відступ від попереднього тексту між розділами і підрозділами. Це допомагає переключити увагу читача і надати структурі роботи графічної виразності.

Висновки (до 3-4 сторінок). Містять теоретичні й практичні підсумки проведеного дослідження. Виписуються загальні висновки, які відображають коротку оцінку проаналізованих теоретичних положень, конструкцій, практики за об'єктом дослідження. Висновки повинні логічно впливати зі змісту викладеного матеріалу, бути самостійними й конструктивними. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням.

Список використаних джерел. У списку наводяться джерела, на які зроблені посилання в курсовій роботі, а також ті, які були опрацьовані при написанні курсової роботи, при цьому слід дотримуватися вимог стосовно назви джерел та послідовності їх розміщення у списку. Літературне оформлення курсової роботи є важливим моментом її виконання і одним із багатьох чинників, на які зважає комісія при оцінюванні під час захисту.

Порядок посилань на джерела. Посилання у тексті дають у квадратних дужках []. Посилаються на джерело та сторінку (крім випадків, коли посилаються на джерело у цілому). Наприклад: На думку Геракліта світ слід розуміти, як потік, тобто: «Усе тече, усе змінюється» [8, с. 68]; Володимир Соловйов може вважатися першим російським філософом, який зробив проблему єдності християн однією з центральних проблем своєї філософії [16, с. 114-115]; Проблеми екуменічної співпраці між конфесіями в Україні розглядаються у працях [1–7] або [1; 2; 7].

Цифри у дужкам відповідають порядковому номеру джерела у списку використаних джерел.

Оформлення бібліографічного списку. У тексті роботи після висновків подають «Список використаних джерел». Цей список повинен містити повний бібліографічний опис будь-яких документів, наукових праць та довідкової літератури, використаних автором у будь-якій формі. У Списку... подаються повні бібліографічні назви публікацій із зазначенням загальної кількості сторінок, а у статтях – перша і остання сторінки. Назви розміщуються за алфавітом – спочатку кириличні видання, потім видання латиною. Записи розташовують в алфавітному порядку за прізвищами авторів або перших слів назв творів, записаних без автора. Авторів, які мають однакові прізвища записують в алфавітному порядку їхніх ініціалів. Праці одного автора записують

за алфавітом перших букв назв його праць. Праці одного автора з однаковою назвою записують за хронологією. Зразки бібліографічного запису подано в додатках (див. Додаток Е).

Таблиці. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назви не підкреслюють. Заголовки колонок повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони самостійні. Висота рядків – не менше ніж 8 мм. Колонку з порядковими номерами рядків до таблиці не включають.

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю колонок можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки. На всі таблиці повинні бути посилання у тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 1.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Додатки. За потреби до додатків доцільно включати таблиці, ілюстрації, які допомагають кращому сприйняттю матеріалу. Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літери Ї, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Один додаток позначається як додаток А.

Форма виконання. Курсова робота виконується на стандартних аркушах паперу формату А4 з розміщенням тексту лише на одному боці аркуша.

При друкуванні тексту роботи необхідно залишати поля таких розмірів: зліва – 30 мм, справа – 15 мм, зверху – 20 мм та знизу – 20 мм. Текст наукової роботи набирається шрифтом Times New Roman, розміром 14 пунктів, лінійки розміщуються з інтервалом 1,5 (29-30 рядків на сторінці).

Термін подачі курсових робіт. Термін подачі курсових робіт встановлюється кафедрою відповідно до графіків навчального процесу та самостійної роботи магістранта на поточний навчальний рік.

Виконана курсова робота подається на кафедру для рецензування не пізніше як за два тижні до початку заліково-екзаменаційної сесії.

Разом з роботою на кафедру подаються календарний план (див. Додаток Д) та бланк рецензії (див. Додаток Г).

Прийом курсових робіт кафедрою після встановленого терміну можливий лише за наявності поважних причин затримки й з письмового дозволу завідувача кафедри, за попередньою згодою керівника курсової роботи.

Рецензування курсових робіт. Рецензія на курсову роботу складається науковим керівником після її перевірки. У рецензії повинні бути висвітлені такі питання: позитивні сторони курсової роботи, її недоліки, попередня оцінка роботи (див. Додаток Г).

Якщо курсова робота виконана невірно, з серйозними недоліками, то вона повертається для повної або часткової доробки, відповідно до вказівок рецензента. До курсової роботи, направленої для повторної перевірки, обов'язково слід додати першу рецензію.

Готуючись до захисту курсової роботи, студент має ознайомитись зі змістом рецензії, з'ясувати характер зроблених зауважень і підготувати на них відповіді.

Врахування зауважень керівника та остаточне оформлення курсової роботи

Студент повинен врахувати сформульовані науковим керівником конкретні зауваження. Залежно від характеру та змісту зауважень він виправляє науково-педагогічні, стилістичні та орфографічні помилки, доповнює курсову роботу новими положеннями, уточнює чи змінює свою позицію щодо спірних проблем тощо. Після цього за погодженням з керівником студент може передати йому для ознайомлення другий (повторний) варіант своєї курсової роботи або лише тих її частин (фрагментів), до яких були зроблені найбільш істотні зауваження.

Результатом цієї роботи має бути остаточний варіант курсової роботи, погоджений з керівником і оформлений відповідно до встановлених вимог.

4. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Захист курсової роботи відбувається до початку заліково-екзаменаційної сесії на кафедрі мистецьких дисциплін в присутності комісії, студентів групи, наукового керівника і проходить за процедурою, яка передбачає:

- виступ студента (до 5–7 хвилин), у якому доповідаються основні здобутки курсової роботи та вказуються труднощі чи проблеми, з якими зіткнувся студент під час написання курсової роботи;
- відповіді на запитання наукового керівника та присутніх;
- виступ наукового керівника;
- оцінку курсової роботи з урахуванням процедури її захисту.

Відповіді студента мають бути конкретними, змістовними, лаконічними та науково обґрунтованими.

Результати захисту курсової роботи оцінюються за модульно-рейтинговою системою, визначеною робочою навчальною програмою дисципліни. Оцінка заноситься до залікової книжки студента.

Студенти, які не виконали або не захистили курсову роботу, не допускаються до семестрового контролю.

Критерії оцінки курсових робіт зі спеціалізації:

Робота, у якій зроблено власну оцінку джерел та літератури, використані різноманітні методи дослідження, запропоновано власне вирішення проблеми, викладені аргументовані висновки та обґрунтовані пропозиції може бути оцінена на «**відмінно**» (90-100 балів А).

Робота, у якій зроблено власну оцінку джерел та літератури, самостійно підібраний та проаналізований значний за обсягом та цікавий за змістом матеріал, зроблені аргументовані висновки та обґрунтовані пропозиції, але є помилки в оформленні роботи може бути оцінена на «**добре**» (75-89 балів В та С).

Робота, в якій самостійно підібраний та проаналізований значний за обсягом та цікавий за змістом матеріал, але відсутній

аналіз джерел та літератури, допущенні помилки в оформленні роботи, може бути оцінена на «**задовільно**» (60-74 балів D).

Курсова робота, в якій прореферовано опубліковані джерела і на їх основі розкрито тему допускається до захисту, але не може бути оцінена вище ніж оцінкою «**задовільно**» (E).

Курсова робота, в якій буде виявлено ознаки плагіату знімається з розгляду, а її авторіві виставляється оцінка «**незадовільно**» (2 FX). Крім того не допускаються до захисту роботи, які не відповідають вимогам оформлення курсових робіт, а також роботи поданні з порушенням термінів їх виконання.

5. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ ЗІ СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ

5.1. Методика постановки музично-виховних шкільних заходів

1. Постановка музично-виховних заходів як засіб розвитку особистості учнів початкової /основної / старшої школи.
2. Особливості постановки музично-виховних заходів у сучасній школі.
3. Роль творчої активності учнів при організації музично-виховних шкільних заходів.
4. Особливості роботи вчителя музичного мистецтва як режисера-постановника та сценариста музично-виховних заходів.
5. Шкільні концерти як засіб розвитку виконавсько-творчих здібностей учнів.
6. Індивідуальна робота з учнями-виконавцями при постановці музично-виховних шкільних заходів.
7. Сутність режисерсько-сценарної роботи вчителя музичного мистецтва у сучасній школі.
8. Індивідуальний підхід у роботі з обдарованими дітьми при постановці музично-виховних шкільних заходів.
9. Особливості постановки музично-виховних заходів з елементами фольклору у початковій / основній / старшій школі.
10. Особливості постановки обрядових дійств у загальноосвітній школі.
11. Постановка театралізованих музично-виховних заходів.
12. Шкільне свято як психолого-педагогічне явище.

13. Взаємодія вчителя музичного мистецтва з учнями у процесі постановки музично-виховних заходів (початкова / основна / старша школа).
14. Технічні засоби у постановці музично-виховних шкільних заходів.
15. Індивідуальна вокальна робота з виконавцями при постановці шкільних концертів.
16. Мотивація навичок самостійної роботи у учнів при постановці музично-виховних заходів.
17. Мотивація участі учнів у постановці музично-виховних шкільних заходів.
18. Українські народні традиції у постановці загальношкільних заходів.
19. Роль шкільних свят у формуванні особистості школяра.
20. Культура спілкування вчителя при організації музично-виховних заходів у класі (на вибір).
21. Використання музичних ігор у музично-виховних шкільних заходах.
22. Роль командної роботи у постановці музично-виховних шкільних заходів.
23. Проблеми залучення учнів до участі у музично-виховних шкільних заходах.
24. Особливості створення творчих груп з учнями при постановці театралізованих заходів у школі.
25. Керівництво роботою творчих груп при постановці театралізованих музично-виховних заходів.
26. Особливості постановки загальношкільних концертів.
27. Концерт у сучасній школі.
28. Особливості підготовки театралізованих вистав у школі.
29. Постановка музично-виховних заходів з елементами змагання у сучасній школі.
30. Сучасні технології у постановці музично-виховних заходів для старшокласників.
31. Особливості постановки традиційних форм загальношкільних заходів.
32. Постановка сучасних видів музично-виховних шкільних засобів.
33. Роль організаторських здібностей учителя музичного мистецтва при постановці музично-виховних шкільних заходів.

34. Робота над постановкою музично-виховних заходів як засіб розкриття творчого потенціалу учнів.
35. Постановка музичної казки у початковій школі.
36. Музична вітальня в школі: особливості організації та постановки.
37. Мюзикл у сучасній школі.
38. Репетиції як складова постановки музично-виховних шкільних заходів.
39. Роль сценарію як літературної основи музично-виховних шкільних заходів.
40. Особливості підготовки музично-виховних шкільних заходів у початковій / основній / старшій школі.
41. Традиційні види загальношкільних заходів: особливості постановки.
42. Індивідуальна робота із сором'язливими дітьми при постановці музично-виховних заходів.
43. Роль учителя музичного мистецтва у постановці музично-виховних шкільних заходів.
44. Розвиток творчих здібностей учнів при постановці музично-виховних заходів.
45. Розвиток особистісних якостей учнів у процесі підготовки музично-виховного заходу у класі.
46. Виховання сценічної культури учнів.
47. Робота над сценічними номерами для загальношкільних концертів.
48. Інсценізація та театралізація номерів для музично-виховних шкільних заходів.
49. Створення сценічного образу виконавців у концертних заходах. Особливості використання естрадного мистецтва у постановці музично-виховних шкільних заходів.
50. Особливості роботи над музично-виховним шкільним заходом.
51. Вікові особливості учнів початкової /основної/ старшої школи у контексті їх готовності до участі у музично-виховних заходах.
52. Роль організаційних аспектів у постановці музично-виховних шкільних заходів.
53. Особливості постановки музично-виховних шкільних заходів камерних форм / з елементами змагання.

5.2. Художня культура

1. Сучасні інформаційні технології викладання художньої культури в школі.
2. Порівняльно-історичний аналіз та його можливості у галузі проблематизації викладання художньої культури.
3. Методики іконологічного аналізу та кроскультурні зв'язки на уроках художньої культури.
4. Особливості використання засобів наочного навчання на уроках художньої культури в школі.
5. Проблеми та закономірності художньої творчості як основа викладання художньої культури в школі.
6. Підвищення мотивації навчання та якості знань учнів на уроках художньої культури в школі.
7. Особливості вивчення творчості Т. Яблонської на уроках художньої культури в школі.
8. Особливості уроку художньої культури в школі, його сценарна режисура.
9. Розвиток творчої особистості школяра у процесі вивчення інтегрованого курсу "художня культура".
10. Формування життєвих компетенцій учнів засобами художньої культури в позаурочний час.
11. Виховання в учнів потреби у художньо-творчій самореалізації на уроках художньої культури.
12. Використання інформаційних технологій на уроках художньої культури в школі.
13. Методичні особливості залучення засобів театральної педагогіки на уроках художньої культури в школі.
14. Методичні особливості проведення уроку художньої культури для дітей з особливими потребами.
15. Методичні особливості розкриття специфіки просторових видів мистецтва на уроці художньої культури в школі.
16. Методичні особливості формування художніх уподобань школярів на уроках художньої культури в загальноосвітній школі.
17. Організація колективної роботи учнів у процесі вивчення художньої культури ХХ століття.
18. Особливості оцінювальної діяльності педагога на уроці художньої культури в школі.

19. Професійна компетентність вчителя художньої культури.
20. Методика подачі художнього образу в роботі з учнями на уроках художньої культури в школі.
21. Інтерактивні методи викладання на уроках художньої культури в школі.
22. Методика організації шкільних екскурсій у межах курсу «Художня культура».
23. Методичні особливості використання засобів музейної педагогіки на уроках художньої культури в школі.
24. Аналітико-синтетична діяльність школярів у ході вивчення художньої культури.
25. Методичні особливості формування світоглядних орієнтацій і компетенцій учнів у сфері художньої культури.
26. Особливості опанування цінностями української та зарубіжної культурно-мистецької спадщини на уроках художньої культури.
27. Виховання в учнів культури міжнаціонального спілкування через вивчення художніх традицій народів різних країн на уроках художньої культури в школі.
28. Особливості формування особистісно-позитивного ставлення учнів до мистецьких цінностей у процесі вивчення художньої культури.
29. Особливості використання елементів арт-терапії на уроках художньої культури в школі.
30. Особливості збагачення емоційно-естетичного досвіду учнів у процесі вивчення художньої культури.
31. Роль естетичного сприймання у процесі вивчення художньої культури.
32. Історичний розвиток педагогіки мистецтва.
33. Методика формування образного мислення старшокласників на уроках художньої культури.
34. Особливості комплексного використання різних видів мистецтва у шкільному курсі «Художня культура».
35. Методика використання художньо-педагогічного аналізу та інтерпретації художніх творів у курсі «Художня культура».
36. Особливості організації позашкільної художньо-виховної роботи.
37. Вивчення творчості Г. Нарбута на уроках української художньої культури.

38. Методичні особливості організації практичної творчої роботи на уроках художньої культури.
39. Майстер-клас як форма організації практичної творчої діяльності учнів на уроках художньої культури.
40. Методичні особливості використання красзнавчої інформації у процесі вивчення художньої культури.
41. Методичні особливості використання проблемно-пошукового навчання у процесі вивчення курсу «Художня культура».

5.3. Методика виховної роботи в закладах освіти

1. Формування свідомої дисципліни школяра.
2. Формування культури поведінки школяра.
3. Індивідуальний підхід у процесі виховання підлітків (або старшокласників).
4. Формування дитячого колективу в сучасній школі.
5. Організація і керівництво самовихованням школярів.
6. Вивчення сім'ї школяра в системі роботи класного керівника.
7. Формування моральних звичок школярів.
8. Формування особистості школяра в процесі спілкування.
9. Зміст, форми і методи роботи класного керівника.
10. Повага до дитини як принцип виховання.
11. Методи формування свідомості особистості школяра/студента.
12. Застосування методів та прийомів заохочення та покарання школярів/ студентів.
13. Статеве виховання школярів/ студентів.
14. Питання економічного виховання школярів в освітньому процесі.
15. Специфіка індивідуальної роботи з «важкими» учнями.
16. Виховна робота з подолання проблем обдарованих дітей.
17. Класний керівник/куратор академічної групи: завдання, зміст роботи (включити аналіз досвіду).
18. Екологічне виховання школярів/студентів.
19. Формування позитивного ставлення учнів/студентів до навчання.

20. Реалізація принципу виховуючого навчання на уроці.
21. Організація діалогу в навчальному процесі.
22. Розумове виховання учнів/студентів.
23. Формування загальнолюдських цінностей особистості.
24. Організація виховної оздоровчої роботи з дітьми/молоддю.
25. Шляхи попередження та подолання наркотичної (алкогольної, нікотинової) залежності у дітей/молоді (вказати вік).
26. Формування громадської позиції (свідомості) в учнів/студентів.
27. Естетичне виховання школярів у позаурочній діяльності.
28. Формування морально-естетичного досвіду школярів засобами української народної пісні.
29. Виховання почуттів та емоцій засобами мистецтва (літератури, образотворчого мистецтва, хореографії тощо – на вибір).
30. Виховання у школярів культурно-національних цінностей в позакласній роботі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій. *Бюлетень ВАК України*. 2011. № 9-10. С. 2–10.
2. ДСТУ ГОСТ 8302.2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Нац. стандарт України. Вид. офіц. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01].
3. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 6-те вид., переробл. і доповн. Київ, 2008. 310 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок заяви про затвердження теми курсової роботи

Завідувачу кафедри мистецьких дисциплін

студента _____ курсу _____ групи

(ПІБ)

ЗАЯВА

Прошу Вас затвердити мені тему курсової роботи

« _____

_____»

(назва теми)

і призначити науковим керівником _____

_____.

(ПІБ)

« _____ » _____ 20__ р.

(підпис студента)

Приклад оформлення титульної сторінки
курсової роботи зі спеціалізації

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв

Кафедра мистецьких дисциплін

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

« _____ »

Студента

_____ курсу _____ групи

ПІБ

Науковий керівник –

Чернігів – 2018

Приклад оформлення змісту
курсової роботи

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1	6
1.1.	6
1.2.	12
Висновки до першого розділу.....	15
РОЗДІЛ 2.	16
2.1.	16
2.2.	22
2.3.	27
Висновки до другого розділу	31
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ДЖЕРЕЛ	34
ДОДАТКИ.....	36

Зразок бланку рецензії на курсову роботу

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка**

Кафедра мистецьких дисциплін

**РЕЦЕНЗІЯ
на курсову роботу з навчальної дисципліни**

на тему:

Студента _____ курсу _____ групи _____

(В рецензії має бути відображено: актуальність, наукова чи практична значущість теми, ступінь її дослідженості в науковій літературі, наявність всіх структурних елементів роботи, ставлення студента до написання курсової роботи, бажання і вміння працювати над темою, чи розкрита тема роботи, оцінка)

Науковий керівник

посада, науковий ступінь, вчене звання _____

(підпис)

(ПІБ)

« _____ » _____ 20__ р.

**Приклад оформлення календарного плану
виконання курсової роботи**

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

<i>№ з/п</i>	<i>Назва етапів курсової роботи</i>	<i>Термін виконання етапів роботи</i>	<i>Примітка</i>
1	Вибрати тему курсової роботи		
2	Визначити статистичну, інформаційну базу дослідження, скласти бібліографію		
3	Написати перший розділ курсової роботи		
4	Написати другий розділ курсової роботи		
5	Доопрацювати роботу, оформити її кінцевий варіант		
6	Підготувати доповідь на захист		

Студент

(підпис)

(П.І.Б.)

Керівник роботи

(підпис)

(П.І.Б.)

« _____ » _____ 20__ р.

Приклад оформлення бібліографічного опису використаних джерел

ВД "АКАДЕМПЕРІОДИКА" НАН УКРАЇНИ
ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

відповідно до Національного стандарту України

ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 16 с. (Інформація та документація)

Зазначений стандарт набув чинності 01.07.2016. Він установлює види бібліографічних посилань, що є частиною довідкового апарата документа та наводяться у формі бібліографічного запису, а також визначає правила та особливості складання і розміщення відповідних записів. Поширюється дія стандарту на бібліографічні посилання в опублікованих і неопублікованих документах незалежно від носія інформації.

Стандарт не замінює ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Система стандартів з інформації бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1—2003, IDT). Однак він дозволяє значно спростити укладання переліків посилань.

Ці оновлені вимоги ВД "Академперіодика" НАН України розроблені на його основі з використанням переважно варіанта для укладання первинних позатекстових посилань у повній формі. Відповідно до п. 5.4.5 вказаного стандарту: "Позатекстове бібліографічне посилання пов'язують із фрагментом тексту документа, до якого воно належить, за допомогою знаків виноски, які або виносять на верхню лінію шрифту після відповідного тексту та перед позатекстовим посиланням, або складають в одну лінію зі шрифтом основного тексту (у квадратних дужках у тексті та без дужок перед позатекстовим посиланням)".

Важливою новацією є пункт 4.9.1: "У бібліографічних посиланнях на складник документа у формі аналітичного бібліографічного опису розділовий знак "дві навскісні риски" ("//") можна замінювати крапкою, а відомості про документ (його назву), в якому розміщено складник, виділяти шрифтом (наприклад, курсивом)".

Об'єктами посилання можуть бути всі види опублікованих чи неопублікованих документів або їхні складники на будь-яких носіях інформації (п. 4.2).

Відомості про документ, опублікований іншою мовою, ніж мова основного тексту, у бібліографічних посиланнях незалежно від їх типу (позатекстове, підрядкове, внутрішньотекстове) наводять мовою оригіналу.

Важливо, що частину інформації щодо джерела цитування можна подавати у основному тексті. Наприклад, у підрядковому бібліографічному посиланні (посторінкових примітках) за умови, що в основному тексті на цій сторінці написано:

"У статті Я.С. Яцківа, А.І. Радченко "Про ефективність видання наукових журналів в Україні"¹

опис можна подати в такому вигляді (п. 4.9 вказаного стандарту):

¹ *Вісн. НАН України*. 2012. № 6. С. 62—67.

Відповідно до п. 7.4 вказаного стандарту, "Бібліографічне посилання складають як на електронні ресурси загалом (електронні документи, бази даних, портали чи сайти, веб-сторінки, форуми тощо), так і на їхні складники (розділи та частини електронних документів, порталів чи сайтів; публікації в електронних серіальних документах, повідомлення на форумах тощо) згідно з загальними правилами..." При цьому п. 7.4.4.3.3: "Довгу електронну адресу можна переносити на наступний рядок. У цьому разі останнім у першому рядку має бути знак "навискісна риска" ("/"). Так само, як і для друкованих джерел, опис частини електронного ресурсу у підрядковому бібліографічному посиланні (посторінкових примітках) можна скоротити, за умови, що в тексті наведено бібліографічні відомості, які дають змогу ідентифікувати документ (його назву і прізвища авторів, рік випуску) (п. 5.3.6):

у тексті:

"У статті Я.С. Яцківа, А.І. Радченко "Про ефективність видання наукових журналів в Україні" *

у посиланні:

* URL: <http://www.visnyk-nanu.org.ua/uk/node/967> (Last accessed: 27.11.2016).

КНИГИ

Однотомні видання

Один автор

Федорова Л.Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті — 1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.

Два і більше авторів

Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.

Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції: у 2-х т.: кол. моногр. Київ, 2012. 436 с.

Без автора

Збірник

Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.

Матеріали конференцій, з'їздів, тези доповідей

Физика импульсных разрядов в конденсированных средах. Материалы XVI Международной научной конференции (19—22 авг. 2013, г. Николаев). Николаев, 2013. 253 с.

Багатотомні видання

Видання загалом

Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ: Наук. думка, 2013. Т. 10. 784 с.

Окремий том

Dark energy and dark matter in the Universe. In three vol. Vol. 3. Dark matter: Observational manifestation and experimental searches. Kyiv: Akadempriodyka, 2015. 356 p.

Серіальні та продовжувані видання

Газета

Світ: всеукр. тижн. / засн.: Мін-во освіти і науки України, Нац. акад. наук України. 1997, квітень — . Київ. Щотиж.
1997, № 1—5.

Журнал

Вісник Національної академії наук України: загальнонаук. журн. / засн.: Нац. акад. наук України. 1928, жовтень — . Київ. Щоміс.
2016, № 1—12.

Бюлетень

Бюлетень Міністерства юстиції України : наук. журн. / засн.: Мін-во юст. України. 1999— . Київ. Щоміс.
2016, № 6, 24 с.

Продовжуваний збірник

Наука України у світовому інформаційному просторі: серія / засн.: Нац. акад. наук України. 2008— . Київ: Академперіодика.

ІНШІ ВИДАННЯ

Законодавчий матеріал

Про видавничу справу: Закон України від 05.06.1997 № 318/97-ВР. Київ: Парламентське видавництво, 2015. 24 с.

Правила

Правила пожежної безпеки в Україні. Затв. Мін-вом внутріш. справ України 30.12.2014. Чинний від 10.04.2015. Київ: Техніка, 2003. 157 с.

Збірник стандартів

Правила учета электрической энергии: сб. основных норматив.-техн. док., действующих в обл. учета электроэнергии. Москва, 2002. 366 с.

Окремий стандарт

ДСТУ 3017-2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення. Київ, 2016. 42 с.

Авторське свідоцтво

А. с. 1810306 СССР, МКИ5 С 02 F 1/469. Способ деминерализации водных расворов / В.Д. Гребенюк, Н.П. Стрижак, В.В. Гончарук, А.О. Самсони-Тодоров, А.В. Гречко. № 4934753; заявл. 08.05.91; опубл. 23.04.93, Бюл. № 15.

Патент

Пат. КМ 98077 Україна. Спосіб одержання йодиду цезію або йодиду натрію для вирощування монокристалів. Опубл. 10.04.2015.

Заявка

Заявка u 2014 06343 Україна, МПК (2014.04) B01J 13/00. Спосіб отримання колоїдного розчину наночасток срібла / О.А. Півоваров, М.І. Воробйова (Україна); заявник та патентовласник ДВНЗ "Укр. держ. хім.-технол. ун-т". № u 2014 06343; заявл. 10.06.14.

Каталог

Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань 2008 року Київ: Академперіодика, 2009. 444 с.

Препринт

Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС; 06-1).

Автореферат дисертації

Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918—1933 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.

ЧАСТИНА ВИДАВАННЯ

Стаття із журналу, збірника, розділ книги

Незалежно від кількості авторів у позатекстовому переліку бібліографічних посилань (списку літератури)

Яцків Я. С., Радченко А. І. Про ефективність видання наукових журналів в Україні. *Вісн. НАН України*. 2012. № 6. С. 62—67.

Назарчук З. Т. Дифракция Е-поляризованных электромагнитных волн на цилиндрическом экране с сечением в виде ломаной кривой. *Волны и дифракция*. Тбилиси, 1985. Кн. 1. С. 507—511.

Скальський В. Р. Становлення методу акустичної емісії в установах Західного наукового центру. *Теорія і практика раціон. проектування, виготовлення і експлуатації машинобуд. конструкцій*: Праці 2 міжнар. наук.-техн. конф. (Львів, 11—13 лист. 2010). Львів, 2010. С. 9—10.

Рецензія

Касьянов Г. Глобальна еволюція людства: культурно-цивілізаційний вимір. *Вісн. Кн. палати*. 2001. № 12. С. 14—15.

Рец. на кн.: Шейко В. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX — початок XX ст.): монографія: у 2 т. Харків, 2001. Т. 1. 520 с. ; т. 2. 400 с.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ВІДДАЛЕНОГО ДОСТУПУ

Опис ресурсу загалом

Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007. URL: <http://www.nas.gov.ua/publications> (дата звернення: 19.03.2014).

Опис частини електронного ресурсу у позатекстовому переліку бібліографічних посилань (списку літератури)

Garfield E. More on the ethics of scientific publication: abuses of authorship attribution and citation amnesia undermine the reward system of science. *Essays of an information scientist*. URL: <http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v5p621y1981-82.pdf> (Last accessed: 16.04.2013).

НЕОПУБЛІКОВАНІ ВИДАННЯ

Звіт про науково-дослідну роботу

Розвиток науково-видавничої справи на початковому та сучасному етапах діяльності Національної академії наук України: звіт про НДР (заключний) ВД "Академперіодика" НАН України; кер. Я. С. Яцків. Київ, 2015. 112 с. № ДР 0113U001213.

Дисертації

Воскобойнікова-Гузєва О.В. Бібліотечно-інформаційна сфера України в контексті соціальних трансформацій кінця ХХ ст. – 10-х років ХХІ ст.: концепції стратегічного розвитку, динаміка змін, перспективи: дис. ... д-ра наук із соц. комунік.: 27.00.03 / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. Київ, 2014.

Депоновані наукові роботи

Гріщ Б.М. Оптимізація температурних полів і напружень у квадратній пластині з отвором / ЛНУ ім. Івана Франка. Львів, 2001. 14 с. Деп. в ДНТБ України 11.12.01, № 239.

Навчально-методичне видання

**ДОРОШЕНКО Тетяна Володимирівна,
СКОРИК Тамара Володимирівна,
ВЕРГУНОВА Валерія Сергіївна,
СИЛКО Роман Миколайович**

**Методичні рекомендації
до виконання курсових робіт зі спеціалізацій**

**МЕТОДИКА ПОСТАНОВКИ
МУЗИЧНО-ВИХОВНИХ ШКІЛЬНИХ ЗАХОДІВ
ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА
МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

*Для студентів спеціальності 014
Середня освіта (Музичне мистецтво)*

Технічний редактор *О. Клімова*

Комп'ютерна верстка
та макетування *О. Клімова*

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 17500-6250 ПР від 16.11.2010 р.*

Підписано до друку 19.09.2018 р. Формат 60x84 1/16. Друк на різнографі.
Обл. друк. арк. 1,02. Ум. друк. арк. 2,33. Наклад 100 прим. Зам. № 852.

Редакційно-видавничий відділ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка,
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53,
тел. 65-17-99